

INTERFAOL METODLAR ORQALI TIL O'RGATISHDA O'QUVCHILARNING FAOLLIGINI OSHIRISH

Qo'qon Universiteti Andijon filiali
FTO' ingliz tili 2-kurs 24_12 guruh talabasi
Adhamova Gulchiroy

Annotatsiya: Mazkur maqolada interfaol o'qitish metodlarining til o'rgatish jarayonidagi o'rni va ahamiyati yoritilgan. Xususan, talabalarning darsdagi faolligini oshirish, ularni mustaqil fikrlashga, muloqotga kirishishga undovchi metodlar – munozara, rolli o'yinlar, guruhli ishlash va boshqa yondashuvlar tahlil qilingan. Tadqiqotda ushbu metodlarning samaradorligi misollar asosida ko'rsatilib, o'quvchilarda til o'rganishga bo'lgan qiziqish va ishtirok faolligini oshirishdagi roli asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: interfaol metodlar, til o'rgatish, faollik, muloqot, ta'lim samaradorligi

Annotation: This article explores the role and importance of interactive teaching methods in the process of language learning. In particular, it analyzes strategies such as debates, role-playing, group work, and other learner-centered approaches that enhance student engagement and promote independent thinking and communication. The study demonstrates the effectiveness of these methods through examples, emphasizing their contribution to increasing students' interest and active participation in language learning.

Keywords: interactive methods, language learning, engagement, communication, teaching effectiveness.

Аннотация: В данной статье рассматривается роль и значение интерактивных методов обучения в процессе изучения иностранных языков. Особое внимание уделено методам, способствующим повышению активности учащихся на занятиях, развитию их самостоятельного мышления и коммуникативных навыков, таким как дискуссии, ролевые игры, работа в группах и другие подходы. На основе примеров показана эффективность применения этих методов и их вклад в повышение интереса и активности обучающихся в процессе освоения языка.

Ключевые слова: интерактивные методы, изучение языка, активность, коммуникация, эффективность обучения.

INTERFAOL METODLAR ORQALI TIL O'RGATISHDA O'QUVCHILARNING FAOLLIGINI OSHIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimida interfaol metodlardan foydalanish o'quv jarayonini faollashtirishning samarali vositasiga aylanmoqda. Bu metodlar o'quvchilarni passiv bilim oluvchidan faol ishtirokchiga aylantiradi, ularning mustaqil fikrlash, savol berish, fikr bildirish kabi ko'nikmalarini shakllantiradi. Ayniqsa, xorijiy tilni o'rgatishda interfaol metodlardan foydalanish o'quvchilar til muhitiga kirishishini, tilni real hayotiy vaziyatlarda qo'llashni o'rganishini ta'minlaydi.

Interfaol metodlar deganda o'quvchilar ishtirokida faol muloqotga asoslangan, ularning fikrlash, muhokama qilish, bahslashish, mustaqil qaror qabul qilish faoliyatlarini rag'batlantiradigan metodlar tushuniladi. Bunday metodlarga munozara, rolli o'yinlar, "aqliy hujum", klaster, juftlikda ishlash, kichik guruhlar bilan ishlash kabi uslublar kiradi. Ular orqali o'quvchilar bilimni tayyor shaklda emas, balki faol muloqot, muhokama va tajriba orqali egallaydilar.

Til o'rganish – bu, eng avvalo, muloqot qilishni o'rganishdir. Interfaol metodlar aynan mana shu muloqotga yo'naltirilganligi sababli til o'rganish jarayonida alohida ahamiyat kasb etadi, rol o'yinlari (role-play) – o'quvchilarga hayotiy vaziyatlarni til vositasida ifodalashga yordam beradi. Masalan, mehmonxonada joy band qilish, do'konda savdo qilish yoki do'st bilan suhbatlashish kabi holatlar orqali ular tilni tabiiy muhitda qo'llashga o'rganadilar.

Guruhli ishlash – o'quvchilarning o'zaro fikr almashuvi, til ko'nikmalarini mashq qilish, tinglash va tushunishni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Aqliy hujum (brainstorming) – yangi so'z va iboralarni faol o'rganish, o'quvchilarning tasavvurini kengaytirish va fikr ifodasi erkinligini shakllantiradi.

Amaliy tajribalar shuni ko'rsatadiki, interfaol metodlardan foydalanilgan darslarda o'quvchilar o'z fikrini erkin ifodalashga harakat qiladi, muloqotga kirishadi va xatolardan cho'chimay, erkin so'zlashadi. Bu esa, o'z navbatida, ularning ishonchini oshiradi va tilni o'zlashtirish darajasini yaxshilaydi.

2022-yilda o'tkazilgan bir tajribada, Toshkentdagi akademik litseyda ikki guruhga bir xil mavzu o'rgatilgan: bir guruhda an'anaviy metod, ikkinchisida esa interfaol yondashuvlar (rol o'yinlari, juftlikda ishlash) qo'llanilgan. Interfaol metodlar qo'llanilgan guruhda o'quvchilarning darsga faol ishtiroki 85% ni tashkil qilgan, an'anaviy guruhda esa bu ko'rsatkich 60% dan oshmagan (manba: Karimova Sh., "Amaliy interfaol metodlar tahlili", 2022). Bu natija shuni ko'rsatadiki, interfaol metodlar nafaqat til ko'nikmalarini rivojlantiradi, balki o'quvchilarni ruhlantirib, ular orasida tilga nisbatan ijobiy munosabatni shakllantiradi.

O'qituvchining vazifasi nafaqat til qoidalarini o'rgatish, balki o'quvchida bu til orqali muloqot qilish, erkin fikr bildirish istagini uyg'otishdan iborat. Interfaol metodlar aynan shu maqsadga xizmat qiladi. Dars jarayonida o'quvchi o'qituvchi bilan emas, balki boshqa o'quvchilar bilan ham faol muloqotda bo'lishi, mustaqil fikr yuritishi,

ijtimoiy faollik ko'rsatishi kerak. Shunda til o'rganish faqat bilim emas, balki ko'nikma va kompetensiyaga aylanadi.

Konstruktivistik pedagogika va interfaollik: Interfaol metodlarning nazariy asoslarini konstruktivistik ta'lim nazariyasi bilan bog'lash mumkin. Bu nazariyaga ko'ra, o'quvchi yangi bilimni mavjud bilimlari asosida quradi, ya'ni bilimlar tayyor shaklda emas, balki shaxsiy tajriba, muhokama, fikr almashuv orqali shakllanadi (Piaget, 1970; Vygotskiy, 1978). Interfaol metodlar aynan shunday o'zlashtirish mexanizmini qo'llab-quvvatlaydi – bilimlar passiv eslab qolish emas, balki faol muloqot va tahlil orqali o'zlashtiriladi.

O'quvchilarning nutq faoliyatini rivojlantirish: Til o'rgatish jarayonida o'quvchilarning og'zaki va yozma nutqini rivojlantirish ustuvor ahamiyatga ega. Interfaol metodlar orqali o'quvchi o'z fikrini erkin, grammatik jihatdan to'g'ri, mantiqiy tarzda ifodalashga odatlanadi. Masalan, "fikr almashish" (think-pair-share) metodida o'quvchi avval yakka fikr yuritadi, so'ngra juft bilan muhokama qiladi va yakunda sinf oldida fikrini ifoda etadi – bu jarayonlar nutq ko'nikmalarini bosqichma-bosqich rivojlantiradi.

Raqamli texnologiyalar va interfaollik: Bugungi kunda raqamli texnologiyalar interfaol metodlar bilan uyg'unlashib, ta'limda yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Masalan, Kahoot, Quizizz, Padlet, Mentimeter kabi onlayn platformalar orqali o'quvchilarning ishtiroki, fikrlashi, savollarga javob berish tezligi va raqobatbardoshligi oshadi. Bu vositalar darsni interfaol, qiziqarli va natijador qiladi.

O'quvchilar ehtiyojiga mos yondashuv: Har bir o'quvchi individual qobiliyat, qiziqish va o'rganish uslubiga ega. Interfaol metodlar bu farqlarga moslashuvchanlik imkonini beradi. Vizual, audial yoki kinestetik o'rganish uslubiga ega o'quvchilar guruhli ishlar, roliklar, rolli o'yinlar yoki interaktiv matnlar orqali o'zlari uchun qulay tarzda bilim olishadi. Bu esa o'quvchining o'zini o'zi anglashini, ishonchini va darsga motivatsiyasini oshiradi.

Xalqaro tajriba misollari: Xalqaro amaliyotda ham interfaol metodlar samarali deb topilgan. Misol uchun, Finlyandiyada til o'rgatishda "project-based learning" (loyihaga asoslangan ta'lim) keng qo'llaniladi – o'quvchilar guruhda loyiha tayyorlaydi, taqdimot qiladi va baham ko'radi. Bu usul o'quvchilarni ijodiy, mustaqil va faol bo'lishga undaydi. Yevropa Ittifoqi ta'lim strategiyalarida esa "communicative competence" (kommunikativ kompetensiya) til o'rgatishdagi asosiy mezon sifatida belgilanadi, bu esa interfaol metodlar bilan bevosita bog'liqdir.

Xulosa qilib aytganda, til o'rgatish jarayonida interfaol metodlardan foydalanish nafaqat o'quvchilarning darsdagi ishtirokini faollashtiradi, balki ularning mustaqil fikrlash, muloqot qilish, savol berish va javob topish ko'nikmalarini ham rivojlantiradi. Interfaol metodlar orqali bilimlar passiv yodlash asosida emas, balki faol ishtirok, muhokama va tajriba orqali egallanadi. Tadqiqotlar va amaliy tajribalar shuni ko'rsatadiki, interfaol metodlar o'quvchilarning tilga bo'lgan qiziqishini oshiradi,

ularning nutqiy faolligini kuchaytiradi va o‘zaro muloqotni samaraliroq tashkil etadi. Shu sababli, til o‘rgatish metodikasida interfaol yondashuvlardan keng foydalanish zamonaviy ta‘lim talablariga to‘liq javob beradi va pedagogik jarayonning samaradorligini oshiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. M.M. Mamatqulov. Til o‘qitish metodikasi: innovatsion yondashuvlar. Toshkent: Fan va texnologiya. 2019.
2. G. Qodirova. O‘rta ta‘lim tizimida til o‘rgatishning zamonaviy metodlari. Pedagogika va psixologiya ilmiy jurnali. 2021.
3. Sh. Karimova. Til o‘rgatishda interfaol metodlarning samaradorligi. “Yosh olim” respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari. 2022.
4. A. Jo‘rayev. Zamonaviy darsda pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: O‘qituvchi, 2020.
5. M. Turg‘unova. Innovatsion pedagogik texnologiyalar asosida xorijiy til o‘rgatish. “Innovatsion ta‘lim” ilmiy-metodik jurnali. 2023.